

*Мишеніна Т. М.,**доктор педагогічних наук,**кандидат філологічних наук,**професор кафедри української мови**Криворізького державного педагогічного університету*

КУЛЬТУРА УЖИВАННЯ ІНШОМОВНИХ МІЖЧАСТИНОМОВНИХ ОМОНІМІВ (НА ПРИКЛАДІ НЕВІДМІНЮВАНИХ МУЗИЧНИХ ТЕРМІНІВ)

Анотація. Стаття присвячена питанню культури уживання іншомовних міжчастиномовних омонімів в українській мові (на прикладі невідмінюваних музичних термінів). У перекладацькій практиці у вживанні музичних термінів необхідно враховувати механізм транспозиції, що зумовлює зміну частиномовного статусу слова на основі зміни синтаксичної функції. Функціональні міжчастиномовні омоніми – невідмінювані музичні терміни – є однаковими за звучанням етимологічно спорідненими словами чи окремими формами, що належать до різних частин мови (*адажіо, алегро, легато, модерато, стакато* та інші).

Проаналізовано музичні терміни, що відтворюють характеристики висоти, гучності, тривалості й тембру звуку; темпу виконання музичного твору.

Музичні терміни утворюють субмову, перебувають у системних відношеннях: 1) темп виконання музичного твору (від повільного до швидкого) – *адажіо, алегро, анданте, легато, модерато, стакато*; 2) сила звуку (за шкалуванням від тихого до гучного) – *піано, форте, кресцендо*; 3) емоційно-чуттєвий складний, художнє моделювання – *grave, кантабіле*.

Проаналізована кількісна градація оцінки (категорія безвідносної міри якості) уможливило функціонування похідних термінів, де значення модифіковане шляхом додавання системи словотвірних засобів (*піано – піанісимо, форте – фортисимо, алегро – алегрето, анданте – андантіно*).

Розглянуто механізм транспозиції невідмінюваних музичних термінів, встановлено закономірність: реляція *прислівник – іменник – прикметник* для термінів на позначення темпу виконання музичного твору і сили звуку; *прислівник – іменник* для музичних термінів на позначення гучності звуку.

Окремого висвітлення знайшли музичні терміни-омоніми, функціональні в художньому стилі. Зокрема, встановлено, що терміни *grave, кантабіле* при переході в іменник і прикметник здатні утворювати естетичний конкретно-чуттєвий образ, через мовні ресурси уможливають поєднання ладо-ритмічної лінії й музикального суголосся.

Художньо-естетичне навантаження також мають музичні терміни *кресцендо, модерато*, які функціонують як іменники (образ) і прикметники (художнє означення).

Культура уживання міжчастиномовних омонімів у викладі музичного мистецтва апелює до точності і правильності; на рівні публіцистичного й художнього стилів ідеться про віднайдення шляхів побудови образу в естетичних координатах, а також передавання художньої ідеї.

У художньому мовленні музичні терміни максимально орієнтовані на актуалізацію додаткових конотацій.

Ключові слова: явище транспозиції, омонімія, міжчастиномовні омоніми, культура мовлення, невідмінювані іменники, музичний термін, музична субмова, перекладацька практика.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.

У сучасній українській мові функціональними є міжчастиномовні омоніми, що зумовлено механізмом зміни їх синтаксичної позиції. З позиції лексикографічного опрацювання явища міжчастиномовної омонімії потребує філіації й семантизації музична субмова. Функціонування музичних термінів визначене системою парадигматичних і синтагматичних відношень. Синхронні перехідні явища у площині лексико-граматичних класів дозволяють простежити динамічні процеси в системі частин мови, зокрема музичних термінів. Культура уживання міжчастиномовних невідмінюваних музичних омонімів полягає в точному їх уживанні, урахуванні механізму перехідності в іменник і прикметник залежно від синтаксичних умов, а також реалізації їх валентних потенцій залежно від похідного морфологічного статусу.

Актуальним є дослідження образотворчої функції омонімів, що значною мірою розширює уявлення про архітектуру музично-художнього супроводу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної теми, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Наукові пошуки, присвячені лінгвістичному статусу омонімів, похідному морфологічному статусу, спрямовані на з'ясування їх структурно-семантичних характеристик, а також системних відношень (В. Вашенко, І. Вихованець, К. Городенська, В. Горпинич, О. Тараненко). Механізм транспозиції, що зумовлює зміну граматичного (частиномовного) статусу слова, типи й моделі міжчастиномовних морфологічних омонімів стали предметом розгляду Н. Глібчук, У. Добосевич, О. Шипнівської. Склад музичної субмови і структурно-семантичні характеристики музичних термінів, їх функціонування в мові музичного мистецтва й мові художнього стилю вивчали В. Белікова, Л. Левчук, О. Оніщенко, В. Сімонок, Ю. Юцевич.

Формулювання мети статті. Мета публікації полягає в розкритті механізму транспозиції невідмінюваних музичних термінів, які у такий спосіб утворюють ряд міжчастиномовних омонімів; окресленні функційних характеристик омонімів в аспекті культури їх уживання.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Використання міжчастиномовних омонімів – запозичень, у перекладацькій практиці апелює до осмислення власне механізму, що розкриває принцип транспозиції, зумовлює зміну частиномовного статусу слова на основі зміни синтаксичної функції. Функціональні міжчастиномовні омоніми є однаковими за звучанням етимологічно спорідненими словами чи окремими формами, що належать до різних частин мови.

Іншомовні міжчастиномовні омоніми, які становлять невідмінювані частини мови (іменники, прикметники, прислівники), використовувані в текстах різної стильової приналежності, виконують номінативну функцію, з одного боку, засвідчують механізм транспозиції, у результаті якої відбувається зміна граматичних характеристик слів, – з іншого. Функціональні омоніми належать до різних частин мови, з огляду на неоднозначність їх структурно-семантичних властивостей, спостережуваною є активна рухомість морфологічного статусу [1, с. 24–25; 2, с. 9–10]. Морфологічні омоніми слід розглядати з урахуванням механізму транспозиції, відповідно, морфологічний компонент відповідає виділенню видів граматичної семантики; лексико-граматичне значення є загальним.

Культура уживання іншомовних міжчастиномовних омонімів апелює до нормативного, точного і правильного їх уживання, а також дотримання стильової доречності. Окремо розглянемо образотворчий потенціал омонімів – музичних термінів, які розширюють наше уявлення про синестезійний музично-художній образ.

Простежимо особливості використання іншомовних міжчастиномовних омонімів на прикладі музичної субмови.

Динамічний розвиток музичної термінології корелює з розвитком музичної культури [3, с. 11]. Формування української музичної термінології зумовлене лінгвальними й екстралінгвальними чинниками. Запозичення, зокрема невідмінювані музичні терміни, які становлять предмет нашої уваги, визначають характеристики музичних творів за змістом, формою і стилем, технікою і темпом виконання; становлять позначення виконання музичного твору за тембром і силою, способами виконання музичних творів.

Музична субмова є динамічною, водночас термінологічне ядро становлять загальний категорійний апарат, переважно це терміни, запозичені з італійської мови, що зумовлене історико-культурними традиціями: на позначення музичного темпу; найменування динамічних відтінків виконання; прийоми і способи виконання музики.

У тлумаченні музичних термінів апелюємо до таких характеристик звука: *висота звуку* – якість звуку, що залежить від частоти коливань тіла, яке звучить (вібратора) – шкалування за високим і низьким виміром; *гучність* – властивість звуку, яка залежить від амплітуди коливань вібратора, відстані слухачів від джерела звуку, частоти звуку – шкалування за тихо / гучно; *тривалість* – довготривалість звуку; *тембр* – забарвлення звуку, завдяки якому розрізняються звуки однієї висоти у виконанні різних голосів або інструментів [4, с. 27; с. 39; с. 142].

За нашим спостереженням, активну міжчастиномовну потенцію виявляють музичні терміни на позначення музичних темпів. Простежимо явище транспозиції спостережуваних музичних термінів, а також їх переосмислення у зв'язку з функціонуванням у художньому стилі або на етапі створення

музично-художнього образу, звернувшись до аналізу дефініцій:

1. Адажіо (іт. *adagio* – повільно, спокійно) – муз. *Означальний прислівник. Повільно, протяжно (про темп виконання музичних творів)* [5, Т. 1, с. 19]. Наприклад: *Виконувати музичний твір, який відтворює мотив прощання, адажіо*. 2. Адажіо – муз. *Іменник. Назва музичного твору або його частини, що виконується повільно*. Наприклад: *Виконувати прощальне адажіо*. 3. Адажіо – муз. *Прикметник. Повільний, протяжний*. Наприклад: *Виконувати музичний твір, який відтворює мотив прощання, в темпі адажіо*.

У моделюванні таких конструкцій зважаємо на те, що іменник *адажіо* має валентність (структурно-семантичну і синтаксичну тяглість) – мати залежні прикметники (*щемливе адажіо, сентиментальне адажіо, авангардне адажіо*). Особливістю є широкий вимір у конкретизації повільності, шкалуванні цієї якості як об'єктивно, так і з допомогою конотацій, що відтворюють суб'єктивну оцінку, інтерпретацію музичного твору. З огляду на синестезійну природу у сприйманні твору музичного мистецтва, його герменевтики, означення добираються корелятивно досвіду пізнання музичних творів через емоційний інтелект, з одного боку, точне відтворення перебігу відчуттів у результаті прослуховування музичного твору через добір мовного ресурсу апелює до сформованості лексичної компетентності, – з іншого.

Прикладом естетики відтворення музичного образного тла може слугувати художній дискурс: *Ти говорив світанковим адажіо, / Коли жайворони будили росяне поле* (Юрій Вавринюк) [6] – повільний темп інтерпретований суголоссям вранішнього співу птахів (жайворонків), помірність і темп співу птаха відтворено імпліцитно.

Синестезійне тло апелює до поєднання внутрішнього переживання й опису аудіосупроводу через номінації музичних інструментів, мелодія яких нагадує окреслені переживання – *смуток, печаль: Оркестр з інтродукції та бурхливого скерцо перетікає в долину печалі й смутку. Найсумніша частина симфонії – адажіо* (іменник). *Скрипки, альти, віолончелі, баси і флейти – всі інструменти ведуть свою мелодію тихо-тихо, печально й роздумливо, аж до тіанісимо...* (О. Сизоненко).

Аналогічну транспозицію спостережимо на прикладі таких музичних термінів:

1. Алегро (іт. *allegro* – веселий, жвавий) – муз. *Означальний прислівник. Швидко, жваво (про темп виконання музичних творів)*. Наприклад: *У третій симфонії Бориса Лятошинського виконується алегро, покликане відтворити тему Даждьбога, сповнена яскравими життєстверджувальними інтонаціями, симфонічний твір гармоніює з національними здобутками українського фольклору*. 2. Алегро – муз. *Іменник. Назва музичного твору або його частини, що виконується швидко, жваво*. Наприклад: *Фінал концерту – Allegro (алегро) maestoso – сприймається як розв'язка попереднього драматичного розвитку й узагальнення основної теми твору* [7, Т. 1, с. 33; 8, с. 85]. 3. Алегро – муз. *Прикметник. Швидкий, жвавий*. Наприклад: *Виконувати музичний твір, який відтворює мотив весняного пробудження, в темпі алегро* (авт.).

У художньому мовленні в естетичних координатах передається мистецтво мелодії, таємничість через стихію оживленої музики, коли мистецтво гри і відтворення емоції здатен передати митець: *Сиділи вчені шведської столиці, / шукали ключ до тої таємниці / вивчали скрипку, всю, до міліметра. /*

Вона лежала злякана і мертва. Аналіз, синтез, колби і реторти, *алLEGRO*, *скерцо*, *модерато*, *форте*, – немає тасмниць під зодіаком: вона покрита особливим лаком! (Ліна Костенко «Скрипка Страдіварі»). Здійснюючи лінгвістичний аналіз художнього фрагменту, зауважимо, що фонові знання уможливають герменевтику конкретно-чуттєвого образу, створюваного музичним мистецтвом; також витворюють модель музичного мистецтва, ґрунтований на вокальному досвіді української нації. Мистецтво музики збагачує виражальні засоби художнього тла вітчизняного письменства, зокрема інтонаційний малюнок мелодії й гармонії накладає фон на усталений аудіальний супровід, пов'язаний із музичним інструментом. Синестезійний музично-художній образ побудовано в естетичних координатах, що апелюють до національного ґрунту, а також стильових рис відповідно до мистецького напрямку. У такий спосіб визначаємо образотворчий потенціал іншомовних міжчастини-мовних омонімів.

Градаційні характеристики відтворюються також шляхом актуалізації семантичних відтінків термінів: 1. Анданте – муз. *Означальний прислівник. Повільно, але швидше, ніж адажіо, плавно (про темп виконання музичних творів)*; 2. Анданте – муз. *Іменник. Предметність. Назва музичного твору або його частини, що виконується в такому темпі*. 3. Анданте – муз. *Прикметник. Атрибутивність. Повільний, плавний, але швидший, ніж адажіо* [9, Т. 1, с. 45].

Поступовість переходу від одного звуку до іншого у виконанні музичного твору точно відтворює термін *легато*, який, змінюючи синтаксичну позицію, може бути віднесеним до іменника, прислівника і прикметника, пор.: *Невимовне, неначе весняний ранок, легато заворожувало чарівністю й лагідним звучанням – іменник; Концерт для голосу з симфонічним оркестром «Колисаночка» виконувався легато – прислівник; У виконанні рапсодії «Думка» (на слова Тараса Шевченка «Вітер буйний, вітер буйний») для сопрано соло, чоловічого хору (капели бандуристів) лірико-драматична напруга досягається чергуванням фрагментів легато і стакато (авт.) – прикметник, неузгоджене означення.*

Помірність у виконанні музичного твору передавана музичним терміном *модерато*. Якщо зміст темпу *легато* орієнтує на поступовий перехід від одного звуку до іншого, переважає ладо-ритмічний поступ, то виконання *модерато* зацентровує на фонівій помірності як змістової ідеї музичного тексту: 1. Модерато муз. *Означальний прислівник. Помірно, не постішаючи*; 2. Модерато – муз. *Іменник. Предметність*. 3. Модерато – муз. *Прикметник. Атрибутивність. Помірний, пор.: Твори композитора Й. Баха виконують переважно в темпі алLEGRO модерато (фактично, йдеться про ритмічність і повільність одночасно, чим досягається оксиморонний музикальний ефект, майстерне передавання суперечності й напруженості внутрішнього світу).*

У сучасній постмодерній літературі музичні терміни виконують художньо-естетичне навантаження, актуалізуючи асоціативну символіку природної стихії – дощу: *Дощ не переставав валити, а, радше, змінив темп із мокрого модерато на віваче, престо, а згодом на скажене, нестримне фуріозо. Злива змусила нас сховатися під дерева (Любоко Дереш «Поклоніння яцирці»)* [10]. У наведеному фрагменті художнє живописно-музичне моделювання дощу відтворене через звукообразальні етюди, які мають емоційний відгомін на явище природи, дина-

мічно передають шохвилинні враження через музичну мову динаміки.

Уривчастість у поєднанні з короткими перетинами у виконанні музичного твору репрезентовано музичним терміном *стакато* (*уривчасто*), який засвідчує транспозицію; перебуває в антонімічних відношеннях із терміном *легато* (*плавно*): 1. *Стакато (іт. staccato – уривчастий, відокремлений) – муз. Коротке, уривчасте виконання звуків, один з головних прийомів звуковидобування у музиці; протилежне легато. Означальний прислівник. Поступово збільшуючи силу звуку, перебіг гучності звуку*. 2. *Стакато – муз. Іменник. Предметність*. 3. *Стакато – муз. Прикметник. Атрибутивність. Уривчастий* [11, с. 479–480]. Наприклад: *Виконують третю частину «Вітер» циклу «Гуман» української композиторки Лесі Дичко стакато, що дозволяє передати музикально-художній образ природного явище через форшланги, уривчасті трелі, глісандуючі пасажі (авт.).*

Міжчастини-мовні омоніми реалізують значення темпу виконання музичних творів, де однією з визначальних характеристик виступає сила звуку: 1. *Крецендо – муз. Означальний прислівник. Поступово збільшуючи силу звуку, перебіг гучності звуку (про темп виконання музичних творів)*; 2. *Крецендо – муз. Іменник. Предметність*. 3. *Крецендо – муз. Прикметник. Атрибутивність. Гучніший, із градацією сили звуку.*

У художньому дискурсі функціональними є наведені омоніми, за нашим спостереженням, передають художній вимір болю (метафоричне стягнення биття серця): *Найнеприємнішим у цьому всьому було те, що з кожним новим ударом біль робився все некучішим і гострішим, але це кляте крецендо ніколи не закінчувалося непритомністю, в кожному разі йому не вдалося свідомо пройти цим шляхом до втрати свідомості (Юрій Іздрик «Воцтек»).*

Типовим є прийом застосування ланцюгової драматургії задля відтворення художнього тла природи і сили внутрішніх переживань ліричного героя. Такий вислів набуває ознак поемності: *Ти гукав до мене в літню пору крецендо / Як небо блискавицями падало долу. / Ти промовляв через Своє Слово, / Покладене в уста Єремії. / Я вслухався в слова калинові, / Які бадьорили в часи буревію (Юрій Вавринюк «Мовчазні діалоги»).*

Звуковий вимір звуку за гучністю – тихий / гучний – відтворюваний антонімічними термінами *піано* і *форте*, які демонструють здатність переходу в іменник залежно від синтаксичної позиції: 1. *Піано – муз. Означальний прислівник. Тихо – про силу звуку у виконанні музичних творів*; 2. *Піано – муз. Іменник. Предметність. Назва музичного твору або його частини, що виконується в такому темпі. // 1. Форте – муз. Означальний прислівник. Сильно – про силу звуку у виконанні музичних творів*; *Сильно, гучно (про звучання голосу, музичного інструмента при виконанні музичного твору); протилежне до піано*. 2. *Форте – муз. Іменник. Предметність. Сильне, гучне звучання голосу або музичного інструмента при виконанні музичного твору; місце в музичному творі, що вимагає такого виконання*. [12, Т. 6, с. 376; Т. 10, с. 627].

Кількісна градація оцінки (категорія безвідносної міри якості) уможливує функціонування похідних термінів, де значення модифіковане шляхом додавання системи словотвірних засобів:

Аллегро. 1. *Аллегро – муз. Означальний прислівник. Помірно швидко, жваво (про темп виконання музичних творів);*

2. Алєгредо – муз. Іменник. Предметність. 3. Алєгредо – муз. Прикметник. Атрибутивність. Помірно швидкий, жвавий.

Андантіно. 1. Андантіно – муз. Означальний прислівник. Повільно, деякою мірою швидше, ніж аданте (про темп виконання музичних творів); 2. Андантіно – муз. Іменник. Предметність. Назва музичного твору або його частини, що виконується в такому темпі. 3. Андантіно – муз. Прикметник. Атрибутивність. Повільний, плавний, але швидший, ніж адантіно.

Піанісімо. 1. Піанісімо – муз. Означальний прислівник. Дуже тихо – про силу звуку у виконанні музичних творів, ще тихіше, ніж піано; 2. Піанісімо – муз. Іменник. Предметність. Назва музичного твору або його частини, що виконується в такому темпі.

Фортисімо. 1. Фортисімо – муз. Означальний прислівник. Сильно – про силу звуку у виконанні музичних творів); Дуже сильно, гучно, голосно (про звучання голосу, музичного інструмента при виконанні музичного твору). 2. Фортисімо – муз. Іменник. Предметність. Дуже сильне, гучне, голосне звучання голосу або музичного інструмента при виконанні музичного твору; місце в музичному творі, що вимагає такого виконання.

Уживання іншомовних міжчастиномовних омонімів – музичних термінів – дозволяє точно відтворити темп виконаного твору за шкалуванням швидко / повільно з додатковим емоційним супроводом: 1. Граве – муз. Означальний прислівник. Повільно, патетично (нафосно, піднесено, схвилювано, емоційно) – про темп виконання музичних творів); 2. Граве – муз. Іменник. Предметність. Назва музичного твору або його частини, що виконується в такому темпі. 3. Граве – муз. Прикметник. Атрибутивність. Повільний, патетичний.

У вітчизняному письменстві функціонування музичних термінів виконує номінативну й художню функції, зокрема, конфліктно-драматичний мелодизм поезії Лесі Українки відтворено через поєднання ладо-ритмічної лінії й музикального суголосся в поетичному циклі «Сім струн». Спостерігаємо ідейно-художнє осмислення твору, що через музичну стихію передає єдиний музично-художній вислів:

Емоційний супровід моделює експресивні модуляції у виконанні, дозволяє втілити мистецьке осмислення ідеї: 1. Кантабіле – муз. Означальний прислівник. Співучо (про спосіб виконання музичних творів), лат. cantus, us – пісня; 2. Кантабіле – муз. Іменник. Предметність. Назва музичного твору або його частини, що виконується таким способом. Іменник має залежні форми, наприклад, мова критичного аналізу виконання може мати таке мовне подання: *Музикантка виконала кантабіле для фортепіано – романс на слова Лесі Українки «Стояла я і слухала весну»* (авт).

Потребують додаткових досліджень функційні характеристики і транспозиційні потенції музичних термінів на позначення темпу (*ачелерандо* – з прискоренням, *джокосо* – граційно); динамічних відтінків і позначення характеру виконання (*ларго* – широко, протягуючи, *ленто* – поволи, помалу; найменування прийомів і способів виконання музики (*рубато* – ритмічно вільне виконання без точного дотримання тривалостей нот) й інших номінацій).

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Омонімічні одиниці відтворюють складну ієрархію мовної системи. Міжчастиномовні омоніми зреалізують мор-

фологічний складник на лексико-граматичному рівні, а також на рівні значення граматичних категорій.

Музична субмова динамічно розвивається, одним зі шляхів є поява міжчастиномовних омонімів. Зафіксовано омонімічні ряди, які утворюють невідмінювані музичні терміни, функціональні як у власне мові музичного мистецтва, так і художньому стилі.

Перспективами подальших розвідок є дослідження іншомовних термінів інших субмов.

Література:

1. Белікова В. В. Історія української музики : Творча діяльність видатних музикантів України кінця XIX – другої половини XX століть : навч. посіб. для студентів музично-педагогічних факультетів вищих навч. закл. Київ : МОНУ ; ІСДОУ ; Кривий Ріг : Видавничий дім, 2008. 232 с.
2. Вавринюк Юрій. Поетична збірка «Мовчазні діалоги». <https://vavrynyuk.com.ua/dialogy.html>
3. Левчук Л. Т., Оніщенко О. І. *Види мистецтва: архітектура, скульптура, живопис, музика, хореографія, театр, кінематограф.* Основи естетики : навч. посіб. Київ : Вища школа, 2006. С. 170–244.
4. Онлайн-версія академічного тлумачного «Словника української мови» в 11 томах (1970–1980). URL: <http://sum.in.ua> (<http://sum.in.ua/>).
5. Сімонок В. П. Лексико-семантична рецепція іншомовної лексики в українській картині світу : автореф. дис. ... докт. філол. наук : спец. 10.02.01 – українська мова. Харків, 2002. 24 с.
6. Словник міжчастиномовних омонімів сучасної української мови / Н. Глібчук, У. Добосевич. Львів : Априорі, 2016. 640 с.
7. Шипнівська О. О. Міжчастиномовна морфологічна омонімія сучасної української мови : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2021. 192 с.
8. Юцевич Ю. Словник музичних термінів. Київ : Музична Україна, 1977. 206 с.

Mishenina T. The culture of using foreign interpartial homonyms (on the example of indeclinable musical terms)

Summary. The article is devoted to the issue of the culture of the use of foreign inter-partial homonyms in the Ukrainian language (using the example of inalienable musical terms). In translation practice, in the use of musical terms, it is necessary to take into account the mechanism of transposition, which causes a change in the part-language status of a word based on a change in syntactic function.

Functional cross-linguistic homonyms – irreducible musical terms – are etymologically related words or separate forms belonging to different parts of speech (*adagio*, *allegro*, *legato*, *moderato*, *staccato*, etc.)

Musical terms that reproduce the characteristics of pitch, loudness, duration, and timbre of sound are analyzed; the pace of the performance of a musical piece.

Musical terms form a sublanguage and are in systemic relationships: 1) the tempo of a musical piece (from slow to fast) – *adagio*, *allegro*, *andante*, *legato*, *moderato*, *staccato*; 2) volume (on a scale from quiet to loud) – *piano*, *forte*, *crescendo*; 3) emotional-sensual complex, artistic modeling – *grave*, *cantabile*.

The analyzed quantitative evaluation gradation (category of an irrelevant measure of quality) enables the functioning of derived terms, where the meaning is modified by adding a system of word-forming devices (*piano* – *pianissimo*, *forte* – *fortissimo*, *allegro* – *allegretto*, *andante* – *andantino*). The mechanism of transposition of invariable musical terms

was considered, a regularity was established: the relation adverb – noun – adjective for terms to indicate the pace of performance of a musical piece and the power of sound; adverb – noun for musical terms to indicate the volume of sound.

Musical terms-homonyms, functional in the artistic style, found separate coverage. In particular, it was established that the terms *grave*, *cantabile*, when transformed into nouns and adjectives, are able to form an aesthetic concrete-sensual image, through linguistic resources, enable the combination of *largo*-rhythmic line and musical consonance. The musical terms *crescendo*, *moderato*, which

function as nouns (image) and adjectives (artistic meaning), also have an artistic and aesthetic load.

The culture of using cross-language homonyms in the presentation of musical art appeals to accuracy and correctness; at the level of journalistic and artistic styles, it is about finding ways to build an image in aesthetic coordinates, as well as conveying an artistic idea. In artistic communication, musical terms are maximally oriented to the actualization of additional connotations.

Key words: the phenomenon of transposition, homonymy, cross-linguistic homonyms, speech culture, indeclinable nouns, musical term, musical sublanguage, translation practice.